

Szegedi Péter

Pálya a magasban

A bűnös város

A századfordulón a futball ott vált igazán népszerűvé, ahol jelentős (kis)polgári lakosság és ipari munkásság élt, akik körében népszerű szabadidős tevékenység volt a futballozás és meccsnézés. Ezek a társadalmi csoportok Közép- és Kelet-Európában döntően a fővárosokra koncentráálódtak, így Magyarországon a sportágnak eleinte jóformán csak Budapesten voltak hívei. A Magyar Labdarúgók Szövetségét (MLSZ) 1901-ben fővárosi egyesületek alapították, a szövetség által rendezett országos bajnokságokban 1926-ig kizárólag fővárosi csapatok indulhattak. Az MLSZ 1904-ben tűzte először napirendre a regionális bajnokságok ügyét, a vidéki futball fejletlenségére azonban jó példa, hogy ugyanebben az évben a Pozsonyi TE kizárólag vidéki csapatok részére kiírt vándordíjáért folyó tornájára nem akadt jelentkező.

ball rendszerébe. 1920-ban először állítottak össze vidéki válogatott csapatot, majd kiterjesztették a vidéki autonómiát: a központhoz hasonlóan a kerületi alszövetségek is tanácsot választottak, továbbá a labdarúgó-szövetség országos tanácsának immár harmadát a vidékiek ajánlásaiból választották. 1921-től újból kiosztották a legjobb vidéki csapat címet, melyért a kerületi bajnokcsapatok játszottak, illetve kiírták a Szövetségi Serleget, a kupáért kerületi válogatottak versengtek.

Az egyre erősödő vidéki futball elismerését jelentette, hogy amikor 1926-ban legalizálták a profizmust, a profi – immár ténylegesen országos – élvonalban két vidéki klub is indulhatott, a második osztályban pedig számos megyeszékhely újonnan alakult hívatásos csapata vehetett részt. A reformok után a fővárosban aligha sejtették, hogy a budapesti klubok vidéki vendégjátékai mekkora ellenszenvet fognak kiváltani a helyi drukkerékből. A Nemzeti Sport egyik 1927-es cikke szerint „A vidéken járt fővárosi csapatok csaknem mind és mindig azzal a panasszal térnek vissza a fővárosba, hogy a bírákat befolyásolja a közönség viselkedése.” A fővárosi csapatok több szombathelyi, miskolci, debreceni mérkőzését kődobálás, kardlapozás, a fenyegetett bíró kimentése követte, a játékvezetők nem egyszer revolverrel hagyták el a pályát.

A vidéki drukkerék támadásai nem voltak véletlenek, hiszen a vidéki sajtó és a klubvezetők szinte állandóan a budapestiek ellen tüzeltek

Az első vidéki kerületi bajnokságot végül csak 1907-ben rendezték meg, s mivel az egyébként is alacsony színvonalú vidékiek külön bajnokságokban szerepeltek, nem is konfrontálódtak a budapestiekkel. Az 1910-es évek elejére viszont az MLSZ tagegyesületeinek már több mint fele vidéki volt, s egyre gyakrabban kérdezték meg az addig magától értetődőnek tartott hatalmi viszonyok legitimitását. A „vidéki érdekek” lehangosabb szószólói a Kassai AC és a Nagyvárad AC vezetői voltak, akik az MLSZ 1912 tavaszi közgyűlésére Vidéki Pártot szerveztek. A vidéki összefogás hívei ugyanis tudták, hogy a labdarúgás fontos döntéseit a fővárosi klubok hozzák, ám a szövetségi közgyűlésen csak azok tudnak sikereket elérni, akiket a vidékiek szavazatukkal támogatnak. A vidéki szervezkedés nem is volt eredménytelen: 1912 őszén felálltak a vidéki kerületek, amelyek maguk intézték ügyeiket, s ők bonyolíthatták le bajnokságaikat.

őket. Jelzésértékű, hogy a szombathelyi Sabaria épp csak egy hónapja volt az élvonal szereplője, amikor egy Vasas–Sabaria-mérkőzés után a Vasvármegye írására reagálva „A Sabaria sajtója hadat üzent a fővárosnak” címmel jelent meg cikk a *Sporthírlapban*. A vidéki lapokban állandósult támadások mögött a féltelen lokálpatriotizmus, de akár a helyi klubvezetők érdekei is állhattak. A budapestiekhez képest később alapított, szerényebb költségvetésű vidéki egyesületek ugyanis e támadásokkal hátrányukból erényt tudtak kovácsolni: a főváros-ellenesség volt az a hívószó, mellyel a labdarúgás iránt közömbösöket is maguk mellé tudták állítani. Vidékiek lenni – az ő szemükben az elnyomottak büszkeségét, gerincességét, meg nem alkuvását jelentette a pöffeszkedő, pénzéhes és gögös fővárosi tradicionális uralmával szemben, miközben a fővárosból a vidékiek erőszakosnak, hatalomra vágyóknak látszottak, akik csupán kisebbségi érzésüket akarták elfojtani azzal, hogy elnyomottnak tüntették fel magukat.

Kétségtelen azonban, hogy a vidékiek vádjainak sokszor volt valós alapja, hiszen nemegyszer előfordult, hogy a fővárosi dominanciájú profi szövetség érezte: nem rokonszenvez velük. Ennek leglátványosabb jeleként a fővárosi klubok mindent elkövettek, hogy minél kevesebb vidéki egyet szerepeljen az első osztályban. 1927 és 1934 között öt alkalommal is előfordult, hogy a kieső csapat kérte, emeljék fel a

Ezzel az eredménnyel azonban elégedetlen volt a Vidéki Párt megálmodója, a fővárosi futballvezetőket rendszeresen ostromozó kassai Urbán Pál. Az MLSZ közgyűlését követően ekkor még szokatlan (egy bő évtizeddel később mindennaposá váló) stílusban támadt a budapestiekre: „A vidéki sportélet természetes fejlődésének csak egy ellensége van, (...) a fővárosi sportélet. Nemcsak öntudatlanul, hanem öntudatosan is ellensége a legteljesebb mértékben. Nemcsak azért, mert a szövetségek vezetése kezében van, hanem azért is, mert minden anyagi és sportbeli erőt magához vonz s a vidéket elnyomja. Ezen természetes ellenség (sic!) ellen igyekeztünk tavaly egy tábortban egyesíteni a vidéket, s ez csak részben sikerült. Most azonban ütött az utolsó óra! Ha a vidék most se fog szervezkedni, akkor egy félszázadra adja oda magát a rabszolgaságba a főváros béklyóba szorító hatalma alá.”

Urbán pesszimizmusa ellenére az MLSZ egyre több szinten kapcsolta be a vidékieket a fut-

bajnokság létszámát. Hét év alatt két fővárosi és három vidéki klub kért létszámemelést, a szövetség viszont – a budapesti klubok szavazatainak köszönhetően – kizárólag a fővárosiak kérését támogatta.

A vidék és a főváros között feszülő ellentét a vidékiek hatalmának növekedésével párhuzamosan enyhült. A harmincas évek közepétől több tagot jelölhettek az MLSZ tanácsába, az igazi áttörés azonban 1939-ben következett be. Az ekkor kinevezett, az árársítás és a sportág keresztény-nemzeti irányú átalakításával megbízott Gidófalvy Pál a Hódmezővásárhelyi TVE elnöke volt, a játékvezetői testület vezetését a szegedi Gálffy Endrére bízta. Nem véletlenül jegyezte meg a *Sporthírlap* cikke, hogy „a magyar labdarúgás motorja mellett most vidéki irányítók állnak”. Az élvonalban szereplő vidéki csapatok száma pedig évről évre nőtt: 1937 és 1941 között, négy bajnoki év alatt arányuk megduplázódott, az 1943/44-es bajnokságban már fele-fele arányban vettek részt vidékiek és fővárosiak. Eközben a vidéki játékosok is a magyar futball egyre fontosabb szereplőivé váltak. A Nagyvárad AC fél tucat játékos volt tagja annak a válogatott keretnek, melynek 1943-ban mintegy fele egyébként is vidéki labdarúgókból állt. Előretérüket végül mi sem mutatja jobban, mint hogy 1944-ben a Nagyvárad révén a magyar futball történetében először nyert vidéki klub bajnokságot, sőt a harmadik helyen is vidéki klub, az Újvidék végzett.